

УДК 004.9:027.08:342.5:004.7

Валентина Пальчук,

мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАЗОВИХ ФУНКЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ БІБЛІОТЕК

У статті розкрито тенденції розвитку інформаційної функції бібліотечних структур, її трансформацію в інформаційно-аналітичну в процесі інформаційного забезпечення органів державної влади в період інформатизації суспільної діяльності.

Ключові слова: інформаційна функція, інформаційно-аналітична функція, бібліотека, органи державної влади, інформатизація, інформаційні технології.

На всіх етапах розвитку людської цивілізації з часу виникнення бібліотек їхнє функціонування зумовлено соціальною затребуваністю. У структурі соціальних запитів завжди важливими були ті, що пов'язані з організацією суспільства, удосконаленням управлінської діяльності, відповідними інформаційними обмінами. Відповідно, розвивався і спектр бібліотечних функцій. З цього приводу В. Скворцов слушно зауважує, що незалежно від того, у якій лексичній формі поняття «функція» позначається в бібліотекознавчій літературі, сутність цієї проблеми має зводитися до чіткого визначення: що саме робить бібліотека для суспільства, які обов'язки покладає на неї суспільство, які завдання бібліотека допомагає вирішувати суспільству [13, с. 39]. У зв'язку зі змінами в процесі поступу самого суспільства відбувається зміна його ідеології, політично-соціальної структури, ціннісних критеріїв суспільних відносин, удосконалюється базисна основа подальшого його розвитку. Усе це вносить корективи в бібліотечну діяльність, ставить перед нею нові завдання, які, у свою чергу, потребують внесення змін у внутрішню організацію роботи, удосконалення зв'язків по лінії «читач – бібліотека», оновлення спектра бібліотечних функцій з урахуванням запитів різних груп користувачів.

Особливо наочно цей процес проявляється протягом останніх десятиліть. У 60–70-х роках минулого століття основними соціальними функціями бібліотеки вважалися: кумулятивна, меморіальна, комунікативна,

ідейно-виховна, інформаційна, освітня і на допомогу професійному читанню. Зокрема, таку позицію підтримували О. Чубар'ян, І. Фрумін та ін. У 80-ті роки ХХ ст. з огляду на державну політику Радянського Союзу бібліотеки визначалися як ідеологічні, культурно-просвітницькі і науково-інформаційні заклади, суспільна роль яких була законодавчо закріплена в Положенні про бібліотечну справу в СРСР [12].

У 1990-ті роки сформувалося кардинально нове бачення розвитку бібліотечної діяльності, визначення її завдань і цілей у задоволенні інформаційних потреб українського суспільства. Такі зміни пов'язані зі становленням суверенної української державності, відродженням національної духовності, розбудовою демократичного суспільства, зростанням значення і самобутності різноманітних соціальних структур у суспільстві, інформатизацією суспільної діяльності, переосмисленням значення інформації у розвитку суспільних відносин. Прийнятий у незалежній державі Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» гарантує право на вільний доступ до інформації, знань, залучення до цінностей національної і світової культури, науки та освіти, що зберігаються в бібліотеках. Стаття 1 цього Закону визначає бібліотеку як «інформаційний, культурний, освітній заклад (установу, організацію) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [1]. Бібліотечна система України згідно з цим Законом – розгалужена мережа бібліотек різних видів, пов'язаних взаємодією і взаємовикористанням бібліотечних ресурсів (упорядкованих фондів документів на різних носіях інформації, довідково-пошуковим апаратом, матеріально-технічними засобами опрацювання, зберігання і передачі інформації). Зокрема, слід звернути увагу на можливість забезпечення різних категорій користувачів, у тому числі й представників органів державної влади, інформацією, що сприяє підвищенню інформаційної культури суспільства.

Утім, роль бібліотек як загальносуспільних інформаційних центрів зростає, висуваються нові вимоги до якості надання інформаційних послуг, забезпечення комплексного, багатоаспектного підходу до вирішення інформаційних завдань. Посиленню таких вимог сприяв розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовив зміни в інформаційних потоках, збільшення їхніх обсягів і якості, а також кардинально розширив можливості збереження, пошуку й доступу до інформаційно-інтелектуальних ресурсів.

На бібліотечну діяльність здійснює вплив стрімкий розвиток інформаційної сфери, у першу чергу вітчизняної, на базі інтенсивного впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій, формування сучасної інформаційно-виробничої системи з механізмами жорсткої конкуренції тощо. Дедалі більш зростаючі обсяги інформаційних потоків на основі широкого впровадження в усі галузі суспільної діяльності інформаційно-телекомунікаційних технологій зумовили розвиток інформаційної інфраструктури в напрямі орієнтації на інтелектуально-інформаційні види діяльності, що передбачають роботу з великими обсягами інформації, яку аналітично опрацьовують і яка набуває необхідних функціональних ознак використання в суспільній практиці. У результаті отримав поштовх розвиток різноманітних напрямів діяльності інформаційних центрів, що спеціалізуються на виробництві й продажу різних за тематикою і призначенням баз даних (БД) (фактографічних, бібліографічних, повнотекстових тощо), інформаційно-аналітичних матеріалів (дайджестів, оглядів тощо), орієнтованих на користувачів, що бажають отримати оперативний інформаційно-інтелектуальний продукт за індивідуально сформованими запитами. Такі новостворені структури постійно працюють над удосконаленням і розширенням своїх інформаційних послуг і продуктів, тим самим займаючи свою нішу на інформаційному ринку. Акумуляція, структуризація та аналіз інформації, які здійснюються такими структурами в процесі підготовки інформаційно-аналітичної продукції, стають важливим напрямом бібліотечної діяльності. Він пов'язаний як із задоволенням специфічних запитів вузького кола замовників, так і з ознайомленням усіх користувачів, у тому числі з категорії владних структур, із загальними напрямками аналітичної діяльності.

Нові можливості бібліотечних інформаційно-аналітичних структур, пов'язані з поширенням нових комунікаційних технологій, здійснили вплив на зміст діяльності бібліотеки, на розвиток перспективних технологій роботи з інформаційними ресурсами, розширення номенклатури відповідних інформаційним потребам суспільства послуг і виробництво інформаційно-інтелектуальних продуктів.

Відбувається переосмислення ролі, завдань і методів роботи цих традиційних центрів збереження і розповсюдження інформаційно-інтелектуальних ресурсів у системі забезпечення інформаційних потреб суспільства. Вони спрямовують вектор свого розвитку на вдосконалення і впровадження нових форм роботи, урізноманітнення бібліотечно-інформаційного сервісу на основі використання новітніх інформаційно-

телекомунікаційних технологій у бібліотечній практиці, активне включення в процес інтеграції національних інформаційних ресурсів і введення їх у глобальний інформаційний простір тощо.

У цьому контексті перспективність бібліотеки визначається не тільки обсягом накопичених інформаційних ресурсів, організацією процесу комунікації між документом (інформацією) і споживачем, а й інтенсивністю використання, виробництвом на їхній основі інформаційно-інтелектуальних продуктів і надання послуг, що мають чітке функціональне призначення для певної категорії користувачів.

Це означає, що бібліотека прагне зберегти ініціативу серед інших інформаційних підсистем у впровадженні сучасних підходів до забезпечення різноманітних потреб своїх користувачів, не втративши свого права первородства, як це сталося в період організації роботи Державної системи науково-технічної інформації, коли бібліотека поступилася місцем цій структурі у створенні системи реферування і поширення науково-технічної інформації [17].

У зв'язку з цим, суспільна затребуваність визначила напрями змін акцентів у системі проявів соціальних функцій бібліотек. Бібліотекознавцями, такими як К. Селіверстова, Н. Тюліна, М. Акіліна, В. Скворцов, М. Слободяник, І. Моргенштерн, Т. Кузнецова та іншими, значна увага приділяється реалізації бібліотеками інформаційної функції, що з розвитком електронних технологій надає бібліотечним закладам статусу рівноправного партнера серед інших суспільних інститутів у розвитку українського суспільства на нових інформаційних засадах. Зокрема, К. Селіверстова серед головних функцій бібліотеки виділяє інформаційно-комунікативну, яка передбачає створення умов для вільного доступу до документів і оперативного їх отримання всіма зацікавленими в них споживачами [12, с. 28]. Головною інформаційно-комунікативну функцію бібліотеки вважає український бібліотекознавець М. Слободяник, на думку якого її суть полягає «у формуванні інформаційного потенціалу бібліотеки та його доведенні по різноманітних комунікативних каналах до споживачів» [14, с. 11].

Схожу думку висловлює і російський бібліотекознавець І. Моргенштерн. Головна інформаційна функція бібліотеки, за його визначенням, полягає в збиранні, організації і доведенні до населення інформації, зафіксованої в книгах та інших документах бібліотечного зберігання, каталогах і картотеках [9, с. 3].

Сучасний функціональний підхід до розвитку бібліотечної діяльності використала Н. Тюліна, яка підкреслює, що важливою умовою інформа-

тизації суспільства є забезпечення доступності інформації, у тому числі через створення єдиного інформаційного простору – у межах окремих країн і у світі. Істотний вклад у вирішення цього завдання може бути в бібліотек, що розвивають свою інформаційну функцію на основі сучасної технології [17, с. 7]. Із впровадженням у бібліотечну практику інформаційних електронних технологій бібліотека як інформаційно-знаннева база суспільства отримала додаткові можливості в забезпеченні різних категорій користувачів повною інформацією, необхідною у їхній повсякденній життєдіяльності, сприяючи при цьому орієнтації в ній.

З проявом загальноцивілізаційної тенденції інформатизації в інформаційному просторі України, зі зростанням значення інформаційних ресурсів у суспільному житті, що є однією з основних ознак розбудови інформаційного суспільства, значення інформаційної функції у структурі функцій сучасної бібліотеки зростає, висувається на перший план. Інформатизація не лише дала можливість доступу суспільства до наявних інформаційно-інтелектуальних ресурсів вітчизняного й зарубіжного виробництва, а й створила можливості для масового продукування нової інформації у дедалі зростаючих обсягах. У зв'язку з цим зміст інформаційної функції бібліотеки в дедалі більшій мірі пов'язується з генерацією інформації про інформацію чи «інформації на базі інформації». Зокрема, М. Слободяник вбачає «орієнтацію інформаційної діяльності бібліотеки, яка репрезентована основними її функціями, саме на інформацію, зафіксовану в документній формі» [15, с. 99].

Розвиваючи цю думку, Т. Кузнецова слушно зауважує, що бібліотеки нині усвідомили себе навігаторами в необмеженому масиві інформації (навіть за відсутності інколи необхідної матеріально-технічної бази), і це вигідно вирізняє їх серед інших комунікативних структур. У бібліотечній свідомості ідея доступу до інформації починає переважати над ідеєю володіння нею [7]. Дослідниця ж додає важливе уточнення про те, що інформаційна функція сучасної бібліотеки набуває також і ресурсоорієнтованого, і ресурсоорієнтуємого характеру [там само].

Аргументовано підходить до визначення інформаційної функції М. Акіліна через розуміння словосполучень зі словом «інформаційний», яке передбачає не наявність інформації, а її перетворення, розуміння її семантики, тобто суті інформації, і її трансляції в іншому, сконцентрованому вигляді. Вона зазначає, що наявність перетвореної, нової інформації, семантичного екстракту, що відображає зміст базової, є характерною рисою інформаційної функції [2, с. 32]. Підтримуючи цей підхід, Н. Тюліна справедливо уточнює, що інформаційну функцію не можна

зводити лише до створення джерел бібліографічної інформації і довідково-бібліографічного обслуговування. В інформаційну функцію бібліотеки закладено потенційні можливості здійснення інших форм інформації, таких як реферативна, фактографічна [17, с. 5].

Цей підхід підтримано українською дослідницею Н. Ашаренковою, яка визначає інформаційну функцію бібліотеки як пізнання об'єкта, тобто опрацювання інформації (обробку, систематизацію, структурування, узагальнення, розподіл тощо) і його відображення – представлення у відповідних формах, засобах, ресурсах, послугах, залежно від поставлених цілей і категорій користувачів. На її думку, результатом реалізації інформаційної функції є створення і поширення вторинної інформації в усній, друкованій, наочній, електронній формах, у вигляді друкованої продукції, баз даних, віддаленого доступу до цифрових ресурсів у режимі онлайн, консультацій, оглядів літератури, книжкових виставок тощо [3].

Погоджуючись із вищезазначеним, необхідно також доповнити, що на сьогодні з метою ефективного задоволення суспільних потреб при реалізації своєї інформаційної функції бібліотеки спрямовують свої зусилля на покращення рівня керування інформацією (знаннями), введення її в активний суспільний обіг за допомогою використання інформаційно-телекомунікаційних технологій через виробництво на основі накопичених інформаційних масивів електронних бібліографічних, проблемно-орієнтованих реферативних і повнотекстових БД, інших інформаційних продуктів, тобто створення конкурентоспроможних інформаційно-інтелектуальних ресурсів, які стають базисом для забезпечення процесу життєдіяльності важливих сфер суспільства. При цьому бібліотеки зосереджують свою увагу на виявленні інформаційних потреб окремих категорій користувачів і можливостей їх задоволення, застосовують диференційний підхід у формуванні системи бібліотечно-інформаційного сервісу з відповідними до їхніх запитів новими послугами та продуктами.

Що ж стосується управлінських структур, то інформаційне забезпечення їхньої діяльності в Українській державі набуває особливого значення. Щодо цієї категорії користувачів реалізація і розвиток інформаційної функції набуває значної виразності в бібліотечній діяльності. Як стверджують дослідники в галузі бібліотекознавства, у часовому вимірі змінюються соціальні функції бібліотеки щодо конкретної категорії користувачів [11, с. 23]. Це означає, що для бібліотеки її функції визначаються залежністю від інформаційних потреб як окремих груп (категорій) її користувачів, так і суспільства в цілому.

Бібліотечне обслуговування, яке можна характеризувати як більш адресне, вносить відповідні корективи до визначення змісту функцій у момент їхньої активізації чи збагачується у зв'язку з цим новими. Під змістом функцій розуміється весь комплекс робіт, який має виконувати бібліотека для задоволення інформаційних потреб корпоративних користувачів. Тобто завдання полягає в тому, щоб визначити, які методологічні, організаційні і програмно-технологічні засади необхідно впроваджувати в бібліотечну діяльність, який асортимент інформаційних продуктів і послуг із відповідною інформаційно-тематичною змістовністю необхідно надавати корпоративним користувачам у процесі їх обслуговування тощо.

У контексті інформаційно-аналітичного супроводу своїх корпоративних користувачів розвиток інформаційної функції бібліотеки найдоцільніше розглядати з позиції взаємозв'язку бібліотечних установ з іншими зовнішніми елементами суспільства, зокрема владними структурами, які визначають зміст її функцій та обов'язки щодо них. Як зазначає з цього приводу Р. Мотульський, бібліотека через функції реалізує своє соціальне призначення [10], відповідає потребам суспільства, взаємодіє із зовнішнім середовищем, у процесі чого і виявляється її сутність.

Основи взаємодії бібліотеки з підсистемами зовнішнього середовища досліджували у своїх працях П. Кегбайн, В. Ванг, Л. Фоміна та ін. Зокрема, за словами Л. Фоміної, зовнішні і внутрішні дії здійснюють вплив на характер, динаміку, форми процесу взаємодії, постійні видозміни якого слугують для бібліотеки джерелом розвитку, змінюють зміст її діяльності [18]. Таким джерелом стало налагодження більш тісної взаємодії бібліотеки з владними структурами, яке почало спостерігатися на початку 1990-х років. Тому функціональні завдання управлінської ланки суспільства та системні властивості процесу прийняття рішень істотно позначилися на визначенні шляхів для кардинального поліпшення інформаційного супроводу, надання йому нового змісту, що відповідає їхнім потребам. Як справедливо з цього приводу зазначали західнонімецькі фахівці П. Кегбайн і В. Ванг, політика бібліотеки має підпорядковуватися вимогам зовнішнього середовища, інакше буде ним відторгнута [6].

У зв'язку з цим способи взаємодії бібліотеки з органами державної влади представлені її функціями щодо них, які відображають її зв'язок з цією категорією користувачів, у результаті чого може змінюватися зміст виконання функцій, досягатися нова їхня якість або реалізуватися нові відповідно до інформаційних запитів. Закономірність цього процесу

полягає також у тому, що діяльність органів державної влади органічно поєднується зі збором, аналізом інформації про об'єкти управління і виробленням варіантів управлінських рішень (сценаріїв), винесенням висновків і рекомендацій щодо їх втілення тощо. На бібліотеку, таким чином, проєктуються функції сфери управління, реалізацію яких вона інформаційно супроводжує.

Як відомо, управлінська інформація повинна бути впорядкованою і сполучитися з організацією державного управління. Однак при цьому «важливим є не взагалі рух інформації, а такий, за допомогою якого вона забезпечує інформаційні потреби органів державного управління, посадових осіб інших учасників прийняття державно-управлінських рішень» [5, с. 120–121]. Однак зі збільшенням обсягів продукуюваної в суспільстві інформації значення організації інформаційних масивів для прийняття управлінських рішень зростає. Обробка їх власними силами органів державної влади дедалі ускладнюється, унаслідок чого точність відповідей на конкретні інформаційні запити знижується.

«В особливо складному становищі опинилися центральні органи державного управління (міністерства і відомства), які обробляють такий обсяг інформації, що не тільки міністр, голова держкомітету чи його заступники, але навіть начальники головних управлінь (структурних підрозділів) не спроможні з нею ознайомитися. У результаті керівна ланка, не говорячи вже про керівника-одноосібника, реально володіє лише частиною змісту вхідної та вихідної інформації» [там само]. Така ситуація створює відповідний запит на співробітництво з бібліотекою як сучасним інформаційним центром керування інформаційними ресурсами.

При взаємодії з владними структурами бібліотека як інформаційна система, що здійснює аналіз інформаційних потоків, аналітико-синтетичне опрацювання значних інформаційних масивів, відбір і структурування найбільш якісної, суспільно значущої інформації, формує уявлення про її зміст у користувачів через систему інформаційно-аналітичних продуктів, організовує ефективне використання потрібних для сфери державного управління інформації (знань).

Практика вдосконалення реалізації інформаційної функції бібліотек у процесі співробітництва з управлінськими, політичними, економічними структурами, науковими центрами зумовлює відповідно до запитів цих користувачів посилення аналітичної складової в їх обслуговуванні. Ця тенденція бібліотечного обслуговування, у свою чергу, визначила вектор розвитку інформаційної функції. Потреба в інформаційно-аналітичних продуктах бібліотек обумовлена об'єктивним запитом користу-

вачів, особливо – у середовищі владних структур, одержати уявлення про основні тенденції змін у змістовному наповненні великих масивів інформації, що відображає розвиток суспільних процесів.

Інформаційні запити владних структур зумовлюють необхідність урахування специфічних вимог щодо методів пошуку й опрацювання інформаційних матеріалів, зокрема фактографічних, виявлення в них необхідної інформації, що стосується сфери управління. Тому забезпечення процесу прийняття управлінських рішень передбачає не лише пошук інформації із сутності проблеми, а й використання методів аналізу інформаційних матеріалів.

Удосконалюючи своє співробітництво з управлінськими структурами, сучасні бібліотечні установи розвивають асортимент своїх послуг, збагачують зміст своєї інформаційної діяльності відповідно до вимог основних принципів сучасної сфери управління. У процесі демократизації українського суспільства здійснення цих принципів наближає до задоволення суспільних інтересів, відображаючи «найбільш суттєві закономірності управління, які мають загальний характер, висвітлюють специфіку управління, його відмінність від інших видів суспільної діяльності» [8, с. 11]. Реалізація інформаційної функції бібліотек у сфері задоволення управлінських запитів при цьому сприяє вдосконаленню інформаційного обслуговування наукових установ, сфери бізнесу, політичних організацій, ЗМІ тощо. Цим, по-перше, проблематика управлінської сфери наближається до основних джерел формування суспільної думки, по-друге, сприяє ефективному, багатократному використанню суспільно значущої інформації, сприяє процесу формування громадського контролю за управлінською діяльністю.

Як показує практика, у своєму співробітництві з управлінськими структурами сучасні бібліотеки надають підтримку в утвердженні значної кількості із загального спектра діючих управлінських принципів і серед них чи не найбільш освоєний принцип релевантності інформації. Як уже говорилося вище, значна частина бібліотечних установ сьогодні сприяє органам державної влади й самоуправління в структуруванні інформації, відборі достатнього її обсягу для прийняття ефективних рішень.

Оскільки в процесах державного управління центральним є людський фактор, інформаційно-аналітична діяльність на сьогодні значною мірою спрямована на виокремлення в інформаційних масивах матеріалів, що відображають і допомагають у зростанні професіоналізму управлінської діяльності, ініціативи, інноваційних підходів до вирішення проблем. Це особливо важливо в умовах утвердження електронних інформаційних технологій в управлінській сфері, пов'язаних з ними

інноваційних технологій, що, у свою чергу, потребує постійного підвищення кваліфікації працівників, професійної перепідготовки.

Бібліотечні установи, спираючись на власні фонди, на результати цілеспрямованої діяльності, пов'язаної з відбором необхідної інформації з масивів глобального інформаційного простору та вітчизняних ресурсів інформації, доступних у міжбібліотечній кооперації, мають можливість сприяти утвердженню принципу управління якістю рішень за допомогою представлення владним структурам необхідних стандартів, інших нормативних документів, представлення належним чином структурованої соціологічної інформації, експертних розробок з актуальних питань суспільного життя тощо.

Інформаційний супровід реалізації принципу об'єктивності державного управління знаходить своє відображення в інформаційно-аналітичних виданнях бібліотек, що базується, насамперед, на фондах комплектування матеріалами ЗМІ та оперативною інформацією Інтернету. Ці джерела дають багатий, різноманітний матеріал вивчення якості управлінської діяльності в оцінках різних категорій населення, політичних сил, відображення в інформаційній сфері економічних, соціальних перетворень, усіх аспектів суспільного життя.

Якість управлінської діяльності значною мірою залежить від прогнозно-аналітичного рівня її забезпечення, тобто від реалізації принципу випереджального стану управління. І сьогодні бібліотечні установи комплектуванням інформацією щодо прогнозів суспільного розвитку і використанням навігаторських можливостей в інформаційному просторі можуть надавати реальну допомогу управлінським структурам, реалізуючи при цьому аспекти своєї інформаційної функції.

У цьому контексті бібліотечні установи під час інформаційного супроводу діяльності владних структур керуються виробленими в процесі практичної діяльності установками, які полягають у такому:

– бібліотека має оперативно реагувати на динаміку інформаційних потреб потенційних користувачів, зокрема державних органів влади, з метою подальшої модифікації форм і змісту їх обслуговування;

– залежно від інтенсивності попиту й категорії державних органів влади (центральні, регіональні, місцеві) на той чи інший інформаційно-аналітичний матеріал бібліотека формує номенклатуру бібліотечних послуг і продуктів для потенційних користувачів. Для їх продукування визначаються варіанти поєднання різних форм роботи з інформаційним матеріалом, «відшліфовуються» технології аналізу його змісту, вноситься коректування при поповненні складу бібліотечного фонду, встановлю-

ються первинні джерела інформації (знань), канали їх передачі, способи доставки користувачу інформаційно-аналітичних продуктів тощо;

– бібліотека забезпечує нейтральний статус (незаангажованість) щодо тих чи інших політичних сил, що зумовить об'єктивність при підготовці аналітичних продуктів;

– бібліотека визначає власні цілі при інформаційно-аналітичному супроводі діяльності цієї категорії користувачів. У цьому контексті варто звернути увагу на два моменти. Один із них полягає в тому, що бібліотека має власні інтереси, викликані необхідністю стабільності й надійності функціонування, фінансового й ресурсного забезпечення тощо. При більш тісній взаємодії з владними структурами вона отримає можливість привернути увагу до вирішення власних проблем (фінансування проєктів щодо ефективного використання бібліотечного потенціалу, закладеного в інтелектуально-інформаційних ресурсах тощо). Інший – формування уявлення про якість бібліотечного сервісу. Як показують тенденції сьогодення, прискорений темп змін в оточуючому середовищі наводить на думку, що він має перебувати в постійному розвитку, набуваючи нових форм і змісту.

Сучасні бібліотеки з їхніми інформаційно-аналітичними структурами в системі соціальних інформаційних комунікацій мають значну перспективу в наданні допомоги органам державної влади та самоврядування.

Активізація процесу посилення аналітичної складової на базі вдосконалення технології аналітико-синтетичної обробки великих масивів інформації в бібліотеках створила умови для трансформації традиційної інформаційної функції в інформаційно-аналітичну. Ідеться не лише про згаданий вище ресурсоорієнтований і ресурсоорієнтований характер діяльності, що матеріалізується у відповідні види інформаційно-аналітичної продукції (фактографічні, реферативні тощо). Вагомого значення набуває організація досліджень на базі опрацювання масивів інформаційно-інтелектуальних ресурсів з метою виявлення і передбачення проблемних ситуацій у керованій сфері при вивченні суспільних процесів, розробки рекомендацій щодо їх подолання і підготовка необхідних інформаційно-аналітичних матеріалів, що стають підґрунтям для прийняття управлінських рішень. У середовищі корпоративних користувачів сучасних бібліотек у владних структурах зростає попит на власне аналітичну, інформаційно-аналітичну продукцію бібліотек і перед бібліотекою завдання полягає в тому, щоб через реалізацію відповідних функцій максимально задовольнити інформаційні потреби органів державної влади, надаючи такий продукт і послуги, які відповідають їхнім запитам.

Тому в процесі дедалі тіснішої взаємодії з управлінськими структурами дослідники роблять висновок про «поступову трансформацію інформаційної функції в інформаційно-аналітичну» [4, с. 297]. Саме реалізація інформаційної, поступове закріплення інформаційно-аналітичної функції за бібліотеками спостерігається в процесі все більш тісного співробітництва з органами державної влади, місцевого самоврядування.

Розвиток інформаційно-аналітичної функції діяльності бібліотек передбачає підвищення аналітичного рівня продуктів бібліотеки як результат використання інтелектуальних технологій обробки інформації, що сприятиме якісному інформаційному забезпеченню процесу керування. Він проходить шлях від аналітико-синтетичної і логічної переробки первинних документів, яка передбачає інформаційне згортання, до якісно-змістовного перетворення інформації, що функціонально перетинається з науковою (виробництво нового знання) і управлінською (розробка варіантів рішень, моделей тощо) діяльностями [16].

Процес реалізації інформаційно-аналітичної функції пов'язаний із виробництвом бібліотечних продуктів, що передбачає проведення опрацювання інформації на семантичному (змістовному) рівні з додатковим дослідженням сфери управління, детальним розбором проблемної ситуації, життєво важливих процесів суспільства в режимі інформаційного моделювання суспільних проблем, варіантів розвитку подій, моделей конкретних дій у проблемних ситуаціях тощо, з обов'язковим вмістом умовиводів і винесенням висновків, рекомендацій, наданням прогнозів тощо.

Таким чином, в умовах інформатизації суспільної діяльності, у тому числі органів державної влади, зросла роль інформаційної функції в структурі функцій сучасної бібліотеки, яка пов'язується з генерацією інформації про інформацію чи «інформації на базі інформації», що дає уявлення про основні тенденції змін у змістовному наповненні великих масивів інформації. Удосконалення бібліотечного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності владних структур, посилення аналітичної складової в їх обслуговуванні інформаційна функція бібліотек об'єктивно трансформується в інформаційно-аналітичну. Цей процес пов'язаний з необхідністю підвищення аналітичної складової в інформаційних продуктах бібліотек як результат освоєння аналітичних методик опрацювання інформації на семантичному рівні, дослідження суспільних процесів у режимі інформаційного моделювання на базі аналізу великих обсягів інформації, виявлення закономірностей їх розвитку з розробкою рекомендацій, прогнозів з використанням інформації наукового, науково-експертного плану.

Список використаних джерел

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січ. 1995 р. № 33/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=32%2F95-%E2%F0>. – Назва з екрана.
2. *Акилина М. И.* Информационная функция как понятие / М. И. Акилина // Библиотека. – 1999. – № 10. – С. 30–32.
3. *Ашаренкова Н. Г.* Інформаційна функція публічної бібліотеки: її сутність і властивості / Н. Г. Ашаренкова // Документознавство та інформаційна діяльність: Наука. Освіта. Практика : матеріали наук. конф. 18 груд. 2002 р.– К., 2003. – С. 22–25.
4. *Горовий В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства : монографія / В. М. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2005. – 297 с.
5. *Дегтяр А. О.* Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення / А. О. Дегтяр ; Нац. акад. держ. управління при Президенті України ; Харк. регіональний ін-т. – Х. : Вид-во ХарPI NADY «Магістр», 2004. – 224 с.
6. *Кегбайн П.* Право на взаимодействие. Значение социальной среды для формирования политики библиотек и управление ими / П. Кегбайн, В. Ванг // Библиотека. – 1993. – № 7 – С. 2–6.
7. *Кузнецова Т. Я.* Инновационные процессы в библиотечном деле и непрерывное профессиональное образование: пути и формы интеграции [Электронный ресурс] / Т. Я. Кузнецова. – Режим доступа: http://www.bgunb.ru/links/master/school/doc_2001/Kuznesova1.html. – Загл. с экрана.
8. *Луговий В.* Закономірності, принципи та фактори вибору в науковому пізнанні процесів державотворення / В. Луговий, В. Бакуменко, В. Князев // Державне управління в Україні: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / Нац. акад. держ. управління при Президенті України. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 432 с.
9. *Моргенштерн И. Г.* Информационное общество : учеб. пособие / И. Г. Моргенштерн. – Челябинск, 1996. – С. 3.
10. *Мотульский Р. М.* Библиотека в социуме: предназначение и функции / Р. М. Мотульский // Библиотековедение. – 2007. – № 5. – С. 19–21.
11. *Никонорова Е. В.* Вектор развития современной библиотечной науки / Е. В. Никонорова // Библиотековедение.– 2003. – № 6. – С. 23.
12. *Силиверстова Е.* О функциях библиотек / Е. О. Силиверстова // Библиотека. – 1992. – № 1. – С. 27–29.

13. *Скворцов В. В.* Библиотекведение: вчера, сегодня, завтра (полеми-ческие заметки) / В. В. Скворцов // Библиотекведение. – 1996. – № 4/5. – С. 39.

14. *Слободяник М. С.* Методологічні аспекти дослідження наукової бібліотеки / М. С. Слободяник // Бібл. вісн. – 1993. – № 3–4. – С. 7–12.

15. *Слободяник М. С.* Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій / М. С. Слободяник ; НАН України, ЦНБ ім. В. І. Вернадського. – К. : Ред. журн. «Бібл. вісн.», 1995. – 268 с.

16. *Сляднева Н. А.* Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.it2 b/ru/it2 b2.view3.page53.html>. – Загл. с экрана.

17. *Тюлина Н. И.* Информационная функция библиотеки / Н. И. Тюлина // Библиотекведение. – 1993. – № 1. – С. 3–11.

18. *Фомина Л. Н.* От осознанного интереса к практическому взаимодействию / Л. Н. Фомина // Библиотекведение. – 1998. – № 1. – С. 32–46.